‘सखी’ उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन

१७८

शोधार्थी

सन्ध्या उपाध्याय

क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ११० (२०६९/०७०)

त्रि.वि. दर्ता क्रमाङ्क : ९-२-७७८-११८-२००९

दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क र वर्ष : २१८००३० (२०७०)

नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

जनता बहुमुखी क्याम्पस

नेपाली शिक्षा विभाग

इटहरी, सुनसरी

२०७६/२०१९

‘सखी’ उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन   सन्ध्या उपाध्याय   १७८   २१८००३० (२०७०)

'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन

शोधार्थी
सन्ध्या उपाध्याय
क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वर्ष : ११० (२०६९/०७०)
त्रि.वि. दर्ता क्रमाङ्क : ९-२-७७८-११८-२००९
दोस्रो वर्षको परीक्षा क्रमाङ्क र वर्ष : २१८००३० (२०७०)

नेपाली शिक्षा विषयमा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त प्रस्तुत शोधपत्र

शोधपत्र पेश गरेको मिति
वि.सं : २०७६।   ।
इ.सं. :   ,२०१९

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
नेपाली शिक्षा विभाग
इटहरी, सुनसरी

शोधपत्र भाइभा भएको मिति
वि.सं : २०७६।   ।
इ.सं. :   २०१९

प्रतिबद्धता-पत्र

यस शोधकार्यमा कसैको सामग्री अनाधिकृत रूपमा प्रयोग गरिएको छैन । प्रस्तुत शोधपत्र अन्य कुनै पनि उपाधि वा प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गरिएको छैन । यस्तो गरिएको पाइएमा नियम अनुसार गरिने जुनसुकै किसिमको प्रक्रिया मेरा लागि मान्य हुने प्रतिबद्धता जाहेर गर्दछु ।

मिति : २०७६।   ।

....

सन्ध्या उपाध्याय

शोधार्थी

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)

व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

०२५ - ५८१३००
५८००६४

प.सं.
च.नं.

मिति: २०७६।   ।

शोध निर्देशकको सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी एम.एड. दोस्रो बर्षकी शोधार्थी सन्ध्या उपाध्यायले मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको **'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र नेपाली शिक्षामा स्नातकोत्तर उपाधिका निमित्त उपयुक्त भएकाले यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि विभाग समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

....

मदनराज बराल

शोध निर्देशक

नेपाली शिक्षा विभाग

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

जनता बहुमुखी क्याम्पस

इटहरी, सुनसरी

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवन विश्वविद्यालयबाट सम्बन्धन प्राप्त)

व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

०२५ - ५८१३००

५८००६४

प.सं.

च.नं.

मिति: २०७६।   ।

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरीमा नेपाली शिक्षा विभागमा अध्ययनरत शोधार्थी सन्ध्या उपाध्यायले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको पाँचौँ पत्र (नेपाशि.५९८) को प्रयोजनका निमित्त तयार पार्नु भएको **'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन** शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

नाम, थर	**हस्ताक्षर**
१ मदनराज बराल	--------------
विभागीय प्रमुख	
२. उपप्रा. गोपालबहादुर श्रेष्ठ	--------------
बाह्य परीक्षक	
शिक्षाशास्त्र केन्द्रीय विभाग	
त्रि.वि., कीर्तिपुर	
३. मदनराज बराल	--------------
शोधनिर्देशक	

मिति :

वि.सं. : २०७६।०७।२७

इ.सं. : १३ नोभेम्बर २०१९

कृतज्ञताज्ञापन

यो शोधपत्र अध्ययन त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तहको दोस्रो वर्ष नेपाली मूल विषय नेपा.शि. ५९८ को आंशिक आवश्यकता पूरा गर्नका लागि रामलाल जोशीद्वारा लिखित 'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन गरिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु मदनराज बरालको सल्लाह तथा निर्देशनमा रहेर तयार पारिएको हो । शोध शीर्षक चयनदेखि शोधपत्र तयार पार्दासम्म उहाँले आफ्नो अमूल्य समय दिएर निरन्तर उपयुक्त सल्लाह, सुझाव दिनुभएको हुँदा उहाँको सल्लाह, सहयोग र निर्देशनका लागि हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु । शोध एउटा खोजबाट वैज्ञानिक निष्कर्षमा पुग्ने विषय हो । यसमा सम्बन्धित विषयमा विज्ञ लगायत सबैको राय आवश्यक पर्ने भएको हुँदा यसमा मार्गनिर्देशन गरेर शोधकार्यमा सहयोग गरिदिनुहुने क्याम्पस प्रमुख भोजराज श्रेष्ठ, विभागीय प्रमुख मदनराज बराल, गुरुहरू तीर्थराज भट्टराई, दीपकप्रसाद न्यौपाने लगायत गुरुप्रति हृदयदेखि नै कृतज्ञतापन गर्न चाहन्छु । त्यसैगरी यो शोधकार्यका लागि आवश्यक सल्लाह, सुझाव प्रदान गरी हौसला बढाइदिनुहुने मेरा बुबाआमाप्रति हृदयदेखि नै आभारी छु ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्दा विभिन्न सामग्री तथा स्रोत उपलब्ध गराएर सहयोग गर्ने जनता बहुमुखी क्याम्पसको पुस्तकालय परिवार जनता बहुमुखी क्याम्पस परिवारलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । यस शोधकार्यका आधार सामग्री 'सखी' उपन्यासका लेखक रामलाल जोशीप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी आवश्यक सहयोग प्रदान गर्नुहुने मेरा सहयात्री साथीहरू र शिक्षकहरूलाई स्मरण गर्न चाहन्छु । अन्त्यमा नेपाली शिक्षा विभागअन्तर्गत जनता बहुमुखी क्याम्पसलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

शोधार्थी

सन्ध्या उपाध्याय

शोधसार

शोध शीर्षक : **'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन**

शोध निर्देशक : मदनराज बराल

शोधार्थी : सन्ध्या उपाध्याय

क्याम्पस विभाग : जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी, सुनसरी, नेपाली शिक्षा विभाग

शैक्षिक वर्ष : २०६९/०७०

पृष्ठ सङ्ख्या : ६४

अध्याय सङ्ख्या : पाँच

समस्या कथन : चयन, विचलन, समानान्तरता र चरित्रका आधारमा 'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक अध्ययन गर्नु समस्याको कथन रहेको छ ।

उद्देश्य : 'सखी' उपन्यासमा प्रस्तुत चयन, विचलन, समानान्तरता र उपन्यासभित्र रहेका पात्रहरूको चरित्रको बारेमा शैली वैज्ञानिक अध्ययन, विश्लेषण गर्नु रहेको छ ।

शोधविधि : पुस्तकको माध्यमबाट गुणात्मक विधिको प्रयोग गरिएको छ ।

निष्कर्ष : रामलाल जोशीले 'सखी' उपन्यासका माध्यमबाट आदिम संस्कृति धानेका थारू समुदाय जो आफ्नो माटोलाई पूजा गरेर माटोमै सङ्घर्ष गरेका धर्तीपुत्रको कथाले आफूलाई छोएको र त्यसैलाई 'सखी' मार्फत बाहिर ल्याउने प्रयास गरेको बताएका थिए । यो समुदाय जमिनदारको रबैयाले कसरी कमैया, कमलरी हुन पुग्थे, थारू केटीहरूले कस्तोसम्म दु:ख पाउँछन्, कमैया मुक्ति आन्दोलनको उठान कसरी भयो, माओवादीहरूले कसरी थारू समुदायलाई आफ्नो पकडमा लिए भन्ने जस्ता राजनीतिक द्वन्द्व आदि यस उपन्यासमा रहेको छ ।

विषयसूची

विषय **पृष्ठ**

अध्याय एक : परिचय

१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि १

१.२ समस्याकथन २

१.३ अध्ययनको औचित्य र महत्व ३

१.४ अध्ययनको उद्देश्यहरू ३

१.५ अध्ययनको सीमा ४

१.६ अध्ययनको रूपरेखा ४

अध्याय दुई : पूर्वकार्यको समीक्षा तथा सैद्धान्तिक पक्ष

२.१ पूर्वकार्यको समीक्षा ५

२.२ सैद्धान्तिक अध्ययन ८

    २.२.१ शैली ८

    २.२.२ भाषिक संरचना १०

अध्याय तीन : अध्ययनको प्रक्रिया/विधि

३.१ अध्ययनको संरचना १५

३.२ जनसङ्ख्या र नमुना १५

३.४ तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन १५

३.४ तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया १५

३.५ उपकरणको निर्माण १६

३.६ उपकरणको परीक्षण १६

अध्याय चार : नतिजा/परिणाम र छलफल

४.१ उपन्यासको कथानक १७

    ४.१.१ 'सखी' उपन्यासको कथानक तथ्याङ्कन १७

    ४.१.२ कथानकको विकासक्रम २७

    ४.१.३ 'सखी' उपन्यासको चरित्र विश्लेषण ३१

    ४.१.४ चरित्र/पात्र तालिकाको विश्लेषण ३३

४.२ भाषागत आधारमा 'सखी' उपन्यासको शैलीवैज्ञानिक विश्लेषण ३६
    ४.२.१ शब्द चयनका आधारमा 'सखी' उपन्यास ३६
    ४.२.२ वाक्य चयन ४४
    ४.२.३ विचलन ४५
४.३ छलफल/व्याख्या ४९
अध्याय पाँच : निष्कर्ष, सुझाव तथा उपयोगिता
५.१ निष्कर्ष ५०
५.२ सुझाव ५२
५.३ उपयोगिता ५३
    ५.३.१ नीतिगत तह ५३
    ५.३.२ कार्यान्वयन तह ५४
    ५.३.३ आगामी अनुसन्धानका लागि शीर्षकहरू ५४
सन्दर्भसूची
व्यक्तित्व